

ศึกษาวิเคราะห์การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย

An Analytical Study of Buddhist Sibsong Tamnan Chanting in Thai Society

เจ้าอธิการอุดมศักดิ์ อุตตมสโก¹ ศิริโรจน์ นามเสนา² และพระศรีสมโพธิ³

JaoAthikan Udomsak Uttamasakko, Sirirote Namsena, Phrasrisomphot

Received: September 12, 2022

Revised: June 11, 2023

Accepted: June 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเจริญพระพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในบทพระพุทธมนต์สิบสองตำนาน และ 3) วิเคราะห์การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูล และสรุปผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา พบว่า 1) การเจริญพระพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การสาธยาย คือ การท่อง การสวด หรือการทบทวนพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และคำร้อยกรองที่แต่งขึ้นมาภายหลังที่นับถือว่าเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ สามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ได้ เริ่มขึ้นที่เมืองเวสาลีตั้งแต่สมัยพุทธกาลเพื่อเป็นการขจัดภัย 3 ประการ คือ ข้าวยากหมากแพง (ทุพภิกขภัย), ภูตผีปีศาจทำอันตราย (อมนุษย์ภัย), โรคภัยไข้เจ็บ (โรคภัย) 2) หลักธรรมที่ปรากฏในพระพุทธมนต์สิบสองตำนาน ได้แก่ ความมีเมตตา ความมีสัจจะ ความเคารพอ่อนน้อม การตรึกพิจารณาธรรม การประพฤติดุจธรรม และการให้อภัย รวมถึงบุญกิริยาวัตถุและไตรสิกขา และ 3) การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย มีความมุ่งหมายสำคัญ สรุปได้ 2 ประการ คือ (1) การเจริญพระพุทธมนต์เพื่อรักษาพระศาสนา (2) การเจริญพระพุทธมนต์เพื่อความคุ้มครองป้องกันภัย ในปัจจุบันมีการประยุกต์การเจริญพระพุทธมนต์เพื่อบำบัดรักษา มี 3 รูปแบบ คือ (1) สวดด้วยตนเอง บำบัดจิตตนเอง (2) ฟังผู้อื่นสวด แล้ว

¹ คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์, Sangha in Nakhon Sawan Province

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: audomsak@outlook.com, Tel. 064-5425951

บำบัดจิตตนเอง และ (3) สวดและบำบัดให้ผู้อื่น ดังนั้น การเจริญพระพุทธรูปแบบประเพณีจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธีกรรม หากเนื้อหาของพระพุทธรูปศาสนาไม่ ความมุ่งหมายที่แท้จริงอยู่ที่การทราบความหมายของบทเจริญพระพุทธรูปในแต่ละบทแล้วนำมาปฏิบัติ ให้เกิดมรรคผลนิพพานทั้งแก่ผู้สวดและผู้ฟังอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การเจริญ (สวด), พระพุทธรูป, สิบสองตำนาน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study practicing Buddhamaantra in Buddhism; 2) to study Dhamma principles appearing in Buddhist Sibsong Tamnan; and 3) to analyze Buddhist Sibsong Tamnan Chanting in Thai society. It was a qualitative research by studying relevant documents and research, collecting data, and summarizing the results with descriptive content analysis. It was found that 1) Buddhist chanting included recount, which was reciting, chanting, or reviewing the teachings of the Lord Buddha appearing in Tipitaka, and poetic words composed later that were revered as sacred words to be able to ward off various dangers. It began in the city of Vesali since the Buddha's time in order to eliminate three dangers: famine (Dubbhikkhabhaya), evil spirits causing harm (Amanusabhaya), illness (disease); 2) Dhamma principles appearing in Buddhist Sibsong Tamnan included kindness, truthfulness, respect and humility, meditation, Dharma conduct and forgiveness including Punkiriya-vatthu and Tisikkha, and 3) Buddhist Sibsong Tamnan chanting in Thai Society had two important objectives: (1) Buddhist chanting to preserve the religion, (2) Buddhist chanting to protect from danger. At present, there are 3 forms of application of Buddhist chanting for treatment, namely (1) chanting by oneself, healing one's own mind, (2) listening to others chanting, then healing your own mind, and (3) chanting and healing others. Therefore, traditional Buddhist chanting was only part of the ritual. It was not the essence of Buddhism. The real aim lied in knowing the meaning of each Buddhist chanting and then putting it into practice to truly create the Magga, Phala and Nibbana for both the chanter and the listener.

Keywords: Chanting, Buddhamantra, Sibsong Tamnan

บทนำ

การสวดมนต์เป็นวัฒนธรรมที่งอกงามในวิถีชีวิตมนุษย์ ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคม ผ่านกิจวัตรของนักบวชในศาสนา มืองค์ประกอบของวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะ และลักษณะสากล มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีรากฐานและคุณค่ามาพร้อมกับความเชื่อของมนุษย์ชาติที่ว่ามีสิ่งสูง (Holy) และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (Sacred) ที่อยู่เหนือโลกสามัญ การสวดมนต์จึงเริ่มขึ้นเมื่อมนุษย์มีความเชื่อดังกล่าว เพื่อเป็นการสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

การสวดมนต์ในพระพุทธศาสนา หรือที่ปัจจุบันนิยมเรียกให้ต่างกันว่า “การเจริญพระพุทธมนต์” สำหรับงานมงคล และเรียกว่า “การสวดพระพุทธรูปมนต์” ในเวลาที่กล่าวถึงการสวดในงานที่เกี่ยวข้องกับการตาย อย่างไรก็ตาม การสวดหรือการเจริญพระพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนามีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เพียงแต่การเจริญพระพุทธมนต์ในสมัยนั้นไม่ได้เรียกว่าการเจริญพระพุทธมนต์ ไม่ได้เป็นพิธีกรรมที่เป็นแบบปัจจุบัน ในระยะแรกเริ่มเป็นการสาธยาย คือ การสวด การท่อง และทบทวน เพื่อทรงจำพระพุทธรูป หรือหลักคำสอนสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสถานที่ต่าง ๆ เป็นการสืบต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีเรียนรู้จากอาจารย์ ที่เรียกว่า มุขปาฐะ (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553) และในบางครั้งพระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พระสงฆ์สวดสาธยายพระพุทธรูปมนต์เพื่อให้เกิดความสงบ และเป็นอุบายที่จะนำไปสู่การบรรลุธรรม เมื่อชาวบ้านได้ยินพระสงฆ์สวดสาธยายก็พากันอนุโมทนา และได้ถือกันว่าการได้ยินพระสงฆ์สวดสาธยายเป็นสิริมงคล ทำให้เกิดความสุข ไม่มีภัยเบียดเบียน ดังมีเหตุการณ์สำคัญ เมื่อคราวเกิดโรคระบาด หรือมีอาการเจ็บป่วยรุนแรงเกิดขึ้นที่เมืองเวลาลีทำให้คนและสัตว์ตายไปเป็นจำนวนมาก ประชาชนได้ไปทูลขอให้พระพุทธเจ้าทรงเสด็จไปช่วยเหลือ พระอานนทได้เดินทางไปยังที่นั่นแล้วสวดพระพุทธรูปมนต์ตรัสสูตร หรือรัตนปริตร ตามที่ได้รับพระดำรัสสั่งจากพระพุทธเจ้า โรคนั้นก็ระงับไป (ขุ.ขุ. (ไทย) 25/1-18/9-14, ขุ.สุ.อ. (ไทย) 1/6/7-79)

การเจริญพระพุทธมนต์ หรือสวดพระปริตรเป็นที่รู้จักในกลุ่มพุทธศาสนิกชนชาวไทย ผู้สนใจเรื่องพระพุทธรูปมนต์ว่า สวดมนต์เจ็ดตำนาน สวดมนต์สิบสองตำนาน ดังนั้น คำที่ควรทราบความหมายในเบื้องต้นคือคำว่า “ปริตร” และคำว่า “ตำนาน” ในภาษาบาลีคำว่า ปริตต มีความหมายว่า ปกป้องหรือป้องกัน มาจากคำว่า ปริตตถาณ (ปริ + ตาณ แปลว่า ต้านทานโดยรอบ) ส่วนคำว่า ปริตร เป็นการเขียนตามรูปศัพท์ภาษาสันสกฤต ย่อมาจากคำว่า ปริตรถาณ (ปริ + ตรถาณ) มีคำแปลอย่างเดียวกันกับภาษาบาลี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายของ

ปริตรไว้ดังนี้ “ปริตร หมายถึง ความต้านทาน เครื่องป้องกัน พระพุทธรูปในเจ็ดตำนาน ที่เรียกว่า สัตปริตร และสิบสองตำนานที่เรียกว่า ทวาทศปริตร ตำนานหนึ่งเรียกว่าปริตรหนึ่ง” ที่เรียกว่า เจ็ดตำนาน และสิบสองตำนานนั้น เนื่องจากแต่ละปริตรมีเรื่องราวความเป็นมาเป็นต้นเหตุให้เกิดมีปริตรนั้นๆ แต่ละเรื่องไป บางปริตรก็เป็นคำบอกเล่าเรื่องราวไปด้วยในตัว ดังนั้น ปริตรหนึ่งจึงมีตำนานหนึ่ง หรือเป็นตำนานหนึ่ง จึงมีชุดที่เป็นเจ็ดตำนาน เป็นสิบสองตำนาน อีกนัยหนึ่ง คำว่าปริตรนี้ มีคำอื่นที่มีความหมายอย่างเดียวกันว่า “รักษาคุ้มครองป้องกัน” ซึ่งมาเข้าชุดกัน ได้แก่ รักษา อารักษา ตาม ตามา ปิตตาม ปิตตามา ใช้แทนกัน ใช้เสริมหนุนกัน หรืออธิบายกัน ดังนั้น เจ็ดปริตร ก็เรียกได้ว่า เจ็ดตามา สิบสองปริตร ก็เป็นสิบสองตามา แล้วตามาแผลงเป็นตำนาน ก็เป็นเจ็ดตำนานคือเจ็ดปริตร และสิบสองตำนานคือสิบสองปริตร มีชื่อดังต่อไปนี้ 1) มังคลปริตร แสดงสิ่งที่เป็นมงคล คือ เหตุแห่งความเจริญ 38 ประการ 2) รัตนปริตร คือ เป็นคำสรรเสริญพระรัตนตรัย 3) เมตตปริตร เป็นการแผ่เมตตาให้กับมนุษย์และเทพดาทั้งหลาย 4) ชันธปริตร เป็นการสวดเพื่อแผ่เมตตาให้กับสัตว์ มีสรรพชีวิตเหล่า เป็นต้น 5) โมรปริตร เป็นเนื้อความสำคัญจากชาดกว่าด้วยนกยูง แคล้วคลาดปลอดภัยจากบ่วงนายพราน 6) วัฏฏกะปริตร เป็นเนื้อความสำคัญจากชาดกว่าด้วยนกคุ่มที่ไม่ถูกไฟเผาไหม้ เพราะสรรเสริญพระคุณของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย 7) ธชัคคปริตร เป็นเรื่องของการเจริญพระพุทธรูปเพื่อไม่ให้เกิดความหวาดกลัวหรือเกรงกลัวไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม 8) อาภานาถปริตร เป็นการแผ่เมตตาให้กับยักษ์ นาค และคนธรรพ์ทั้งหลายให้มีเมตตาจิตไม่คิดปองร้ายต่อพระสงฆ์ 9) อังคุลิมาลปริตร เป็นคำอธิษฐานของพระองค์สิริมาลให้หญิงท้อแท้คลอเคลียได้โดยง่าย 10) โพชฌงค์ปริตร คือ องค์แห่งการตรัสรู้ หรือ โพชฌงค์ 7 ที่พระพุทธเจ้าทรงทราบว่าพระโมคคัลลานะอาพาธไม่สบาย จึงเสด็จไปทรงสวดโพชฌงค์ให้ฟัง ปรากฏว่าพระโมคคัลลานะก็หายจากอาพาธ ครั้นมหาภิณทาสีอาพาธพระพุทธเจ้าก็ทรงเสด็จไปสวดโพชฌงค์ให้ฟังก็หายจากอาพาธ และเมื่อพระพุทธเจ้าทรงประสูติก็ทรงให้พระจุณทเถระสวดโพชฌงค์ถวายก็ทรงหายจากอาพาธ 11) อภัยปริตร เป็นเรื่องความไม่มีเวรไม่มีภัย 12) ขยปริตร เป็นการอัญชัยชนะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีต่อพระยามาร ณ ที่เหนือโพธิบัลลังก์ในวันตรัสรู้นั้นมานั่งอธิษฐาน (พระพรหมบัณฑิต, 2542)

การเปล่งเสียงกล่าวมนต์ทั้งหลายที่นับว่าถูกต้องนั้น จะต้องมีความบริสุทธิ์สะอาดทางร่างกายของผู้ปริกรรมและผู้สวดภาวนา ตลอดจนเป็นผู้มีความรู้มนต์นั้น ๆ โดยถูกต้องด้วย จึงเป็นความจำเป็นสำหรับผู้มีศรัทธาเลื่อมใสที่จะปริกรรมหรือสวดภาวนามนต์ จะต้องชำระปากและลิ้นของตนให้บริสุทธิ์สะอาดเสียก่อน แล้วจึงเปล่งเสียงกล่าวมนต์บทนั้น ๆ เป็นการให้ชีวิตชีวาแก่มนต์หรือเป็นการปลุกอานุภาพที่หลับอยู่ของมนต์บทนั้น ๆ ให้ตื่นตัวขึ้น (ธนิต อยู่โพธิ์, 2548) แทนที่จะ

เรียกว่าสวดเจ็ดพระปริตร และสวดสิบสองพระปริตร สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (นิยาม ฐานิสฺสโร) อธิบายไว้ว่า การสวดนี้ชื่อว่าพระปริตรก็จริง แต่ความสำคัญไปขึ้นอยู่กับตำนาน แทนที่จะเรียกว่า ขัดปริตร ก็เรียกขัดตำนาน และโดยนัยเดียวกันนี้ เจ็ดปริตรก็เรียกเจ็ดตำนาน สิบสองปริตรเรียกสิบสองตำนาน อนึ่งเจ็ดตำนานมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าจุลราชปริตร สิบสองตำนานมีชื่อเรียกว่า มหาราชปริตร (เทพพร มังธานี, 2556) การเจริญพระพุทธรูปธรรมด๋เข้ามาสู่สังคมไทยภายหลังจากได้รับ อิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาเถรวาทตามคติของลังกาวงศ์ ที่ได้รับการสืบทอดพระพุทธศาสนา มาจากเมืองตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) เมื่อพระยาศรีธรรมมาโคกราชได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ และ เปลี่ยนไปรับพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทจากลังกาเข้ามาตั้งมั่นแทน สังคมไทยกับความเชื่อเรื่อง การเจริญพระพุทธรูปธรรมด๋นั้นเราจะพบว่า แม้ว่าสังคมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลง มากอย่างไรก็ตาม ความเชื่อที่มีต่อการเจริญพระพุทธรูปธรรมด๋นั้นก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงและได้รับการสื บทอดกันมาโดยตลอดจากรุ่นสู่รุ่น

โดยภาพรวมของการเจริญพระพุทธรูปธรรมด๋ในสังคมไทย ได้ถือคติมาจากลังกา อันสืบต่อมา จากอินเดียอีกทอดหนึ่ง ที่ได้รับรวบรวมพระสูตรต่าง ๆ อันเหมาะสมต่อสถานการณ์และโอกาสนั้นๆ ประมวลเป็นพระปริตร หรือบทสวดป้องกันด้านทานอันตรายสำหรับประชาชน ที่ยังต้องพึ่งพา ศาสนาให้เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกัน โดยนำมาสวดในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ พุทธศาสนิกชนชาวไทย เพื่อทำให้เกิดศรัทธาเข้าไปสู่การปฏิบัติ และที่สำคัญ คือ สามารถนำหลัก พุทธจริยธรรมที่ปรากฏในพระสูตรต่าง ๆ ที่นำมาเป็นพระปริตรไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมกลมกลืน การเรียนรู้และการเข้าใจเกี่ยวกับพระปริตรจึงเป็นการเรียนรู้รากฐานทาง พุทธจริยธรรมไทยที่เกิดจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท และเป็นการเรียนรู้ พิธีกรรมการเจริญพระพุทธรูปธรรมด๋อันเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตด้านพิธีกรรมทางศาสนาของคนไทย เมื่อ เกิดการเรียนรู้ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจน ความเข้าใจชัดเจนก่อให้เกิดการเห็นคุณค่า การเห็น คุณค่าก่อให้เกิดศรัทธา เมื่อมีศรัทธาย่อมเป็นแรงผลักดันให้เกิดการนำไปปฏิบัติ และการปฏิบัติที่ เกิดจากพื้นฐานความเข้าใจดังกล่าว ย่อมเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง เมื่อมีการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ย่อม สามารถเชื่อมโยงความเข้าใจที่เกิดจากการปฏิบัติมาใช้ในชีวิตประจำวัน (เทพพร มังธานี, 2556)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การเจริญพระพุทธรูปธรรมด๋สิบสองตำนาน ในสังคมไทย ที่มาของบทเจริญพระพุทธรูปธรรมด๋ที่รวบรวมเป็นพระปริตร หลักธรรมที่ปรากฏในบทพระ พุทธรูปธรรมด๋สิบสองตำนาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในบทสวดนั้น ๆ ทั้งผู้สวดและผู้ฟังจักได้ผล อย่างไรบ้าง และนำผลการศึกษาที่ได้มาปรับใช้ให้ถูกระเบียบตามประเพณีในสังคมไทยให้เกิด ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเจริญพระพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในบทพระพุทธมนต์สิบสองตำนาน
3. เพื่อวิเคราะห์การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติการ มีวิธีการและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทย 2) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดย 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) 2) การตีความหมาย (Interpretation) และ 3) การสังเคราะห์ (Synthesis) เกี่ยวกับการเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท และวรรณกรรมในยุคปัจจุบัน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) เพื่อนำเสนอประเพณีการเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย และ 4) นำเสนอหลักการเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทยที่ถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิเคราะห์เชิงเอกสารผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย พบว่า

1. การเจริญพระพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนา คือ การยกพระบาลี หรือบทธรรมทั้งเรื่องหรือบางส่วนมาสวด เพื่อให้ท่องจำขึ้นใจ และสามารถขบคิดพิจารณาหลักธรรมนั้น ๆ ให้เข้าใจความหมายที่ลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่ปัญญาที่สามารถทำให้เกิดความดับทุกข์อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาได้ คำว่า พระพุทธมนต์ หมายถึง พระพุทธพจน์ อันเป็นพระธรรมคำสั่งสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีปรากฏในพระไตรปิฎกบ้าง คำของพระอรหันต์สาวกบ้าง หรือคำที่แต่งขึ้นมาภายหลังบ้าง โดยถือกันว่าพระพุทธมนต์เป็นคำศักดิ์สิทธิ์สามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ได้

ด้วยอานุภาพแห่งการระลึกถึงคุณของพระพุทธองค์ ด้วยการสวดสาธยายพระพุทธพจน์ จนเกิดพุทธานุภาพในการต้านทานทุกขโศกโรครภัยและสรรพอันตรายทั้งหลายให้อันตรธานไปสิ้น เกิดความสุขสวัสดิ์ในการดำรงชีวิต อานุภาพด้านนี้ดูเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์เกินที่กำลังสติปัญญาของมนุษย์จะทำความเข้าใจได้ แต่อานุภาพแห่งการสวดสาธยายพระพุทธพจน์นี้ ก็เกิดขึ้นและดำรงอยู่ เป็นส่วนหนึ่งแห่งอานุภาพของพระพุทธองค์ ที่ทำให้เกิดความสุขสวัสดิ์แก่ผู้นำไปเจริญภาวนา ปรากรูมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เริ่มขึ้นที่เมืองเวสาลีเพื่อเป็นการขจัดภัย 3 ประการ คือ ข้าวยากหมากแพง, ฤดูฝนปีศาจทำอันตราย และโรครภัยไข้เจ็บ พระพุทธองค์ทรงประทานด้วยพระองค์เอง จึงเรียกพระพุทธมนต์ หรือเรียกอีกอย่างว่า พระปริตร คำว่า ปริตร มีความหมายว่าคุ้มครอง รักษา หรือเครื่องคุ้มครองป้องกัน ซึ่งบทพระพุทธมนต์ที่นิยมว่าศักดิ์สิทธิ์ ที่ปรากฏรวบรวมไว้มี 7 บท จึงเรียกว่า เจ็ดตำนาน ตามปกติคำว่าตำนาน จะหมายถึงเรื่องราวมนานที่เล่ากันสืบ ๆ มา แต่ในที่นี้เป็นการเรียกบทพระปริตร บทหนึ่งว่า ตำนานหนึ่ง ซึ่งมีผู้สันนิษฐานว่า คำว่า ตำนาน น่าจะแผลงมาจากคำว่า ตาณ ในภาษาบาลีที่แปลว่า ต้านทานหรือป้องกัน มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ปริตร หรืออาจจะหมายถึงตำนานหรือเรื่องอันเป็นที่มาของแต่ละพระสูตร การสวดหรือการเจริญพระพุทธมนต์ในยุคแรกเริ่ม มีลักษณะเป็นการรักษาสืบทอดพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่คณะสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในงานส่วนนี้ ตั้งแต่ครั้งปฐมสังคายนาหลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ร่องรอยของพระปริตรในคัมภีร์ชั้นรองจากพระไตรปิฎก คือ คัมภีร์มิลินทปัญหา ประมาณ พ.ศ. 500 ในมัจจุปาสามุตติกปัญหา 14 ได้ระบุชื่อพระปริตรไว้ 6 บทได้แก่ รัตนสูตร ชันธปริตร โมรปริตร ธชัคคปริตร อาฏานาฎยปริตร และอังคุลิมาลปริตร อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านี้นี้เล็กน้อยพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ลังกา ได้มีการจารึกพระไตรปิฎกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ลังกา ในปี พ.ศ.433 และได้มีความพยายามโดยเฉพาะจากฝ่ายคฤหัสถ์ที่อาราธนาพระสงฆ์ให้เจริญพระพุทธมนต์เพื่ออายุขัยให้พร โดยเลือกเฉพาะบทสวดที่เป็นการให้ศีลให้พร เพิ่มความสุขสวัสดิมงคลแก่ผู้ฟัง จึงเกิดการสวดพระปริตรขึ้นในลังกาสัมมัยโบราณ ภายหลังได้พัฒนาเป็นรูปแบบการสวดพระปริตร และสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

2. พระพุทธมนต์สิบสองตำนาน ประกอบด้วย 1) มังคลปริตร มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคล 38 ประการ แนะนำให้ปฏิบัติตามหลักทั้ง 38 ประการไปตามลำดับ แล้วจะไม่พ่ายแพ้ มีความสวัสดิ์ทุกหนทุกแห่ง 2) รัตนปริตร เป็นบทสรรเสริญพระรัตนตรัย ที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้พระอานนท์จำมนต์บทนี้แล้วนำไปสวดสาธยายและพรมน้ำมนต์รอบเมืองเวสาลี 3 ชั้น 3 เวลา ทำให้อมนุษย์หลบหนีไปหมด บ้านเมืองกลับมาร่มเย็นเป็นสุข แล้วทรงแสดงรัตนปริตรนี้ให้ประชาชนฟังอีกครั้ง 3) เมตตปริตร เป็นการแผ่เมตตาให้กับมนุษย์ทั้งหลาย เทพยดาทั้งหลาย 4) ชันธปริตร เป็นการสวดเพื่อแผ่เมตตาให้กับสัตว์ทั้งหลาย แผ่เมตตาให้กับสรรพพืชทั้งหลายมีพระยาธุลีเหล่าเป็นต้น ป้องกัน

พิชรายจากสัตว์ต่าง ๆ สัตว์ร้ายทั้งหลายจะได้ไม่มาแผ้วพาน 5) โมรปริตร มาจากเหตุการณ์ในชาดก ที่กล่าวถึงนกยูงที่แคล้วคลาดปลอดภัยจากบ่วงนายพราน เพราะบูชาพระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ตก และตามนัมสการบูชาพระพุทธเจ้าทั้งหลาย 6) วัฏฏกปริตร เป็นเหตุการณ์ในชาดกเรื่องนกคัมที่ถูก ไฟป่าไหม้ลูกกลามเข้ามาใกล้ แต่เพราะนกคัมสวดสรรเสริญพระคุณของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ไฟป่า จึงไม่ได้แผ้วพาน ถอยกลับไป 7) ธชัคคปริตร เป็นเรื่องของกาเจริญพระพุทธรูปเพื่อไม่ให้เกิด ความหวาดกลัวหรือเกรงกลัวไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม 8) อาณานาถปริตร เป็นการแผ่เมตตาให้กับ ยักษ์ นาค และคนธรรพ์ทั้งหลายให้มีเมตตาจิต ไม่คิดปองร้ายต่อพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงนำ อาณานาถปริตรมาสอนพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติกรรมฐานอยู่ในป่าในเขา ได้สวดแผ่เมตตาด้วยบทนี้ ซึ่งบางครั้ง มีบางกลุ่มคนได้เลือกเฉพาะอาณานาถปริตรมาสวดต่างหาก เรียกว่า สวดภาณยักษ์ 9) อังคุลิมาลปริตร เป็นคำสัจจะอธิษฐานของพระองค์สิมิลที่กล่าวกับหญิงท้องแก่ เริ่มต้นด้วยคำว่า ยโต หัง ภคินี แปลความว่า น้องหญิง ตั้งแต่เราเกิดใหม่ในชาติของพระอริยเจ้า ไม่เคยมีเจตนาฆ่าสัตว์ตัด ชีวิตเลย ขอให้สัจจะอธิษฐานนี้จงบันดาลให้เด็กที่อยู่ในครรภ์นั้นได้คลอดปลอดภัยด้วยเถิด ปรากฏ ว่า หญิงนั้นคลอดบุตรโดยง่าย ปลอดภัยทั้งแม่และลูก อังคุลิมาลปริตรนี้ จึงเป็นที่นิยมนำมาสวด 10) โพชฌังคปริตร คือ โพชฌงค์ 7 ประการ มีความเป็นมาจากเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงทราบ ว่า พระมหากัสสปะ และพระโมคคัลลานะอาพาธไม่สบาย ทรงเสด็จไปเยี่ยมแล้วทรงสวดโพชฌังคปริตร ให้ฟัง ท่านทั้งสองก็หายจากอาพาธ และเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ทรงประจวบ ได้ทรงให้พระจุนทะ สวดโพชฌังคปริตรให้ทรงสดับ พระองค์ก็ทรงหายประชวร 11) อภยปริตร เป็นเรื่องความไม่มีเวรไม่มีภัยโดยเฉพาะ โดยอ้างคุณพระรัตนตรัยมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ และ 12) ชยปริตร เป็นการอภัยขี้นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีต่อพระยามาร ณ โพธิบัลลังก์ในวันตรัสรู้ ขอให้มียักษ์เหมือนดังพระพุทธองค์ กล่าวโดยย่อ หลักประพจน์ธรรมปรากฏในมังคลปริตร หลัก สัจจะปรากฏในรัตนปริตร อังคุลิมาลปริตร และวัฏฏกปริตร หลักเมตตาธรรม ปรากฏชัดในเมตต ปริตร และขันธปริตร หลักการะปรากฏในโมรปริตรและอาณานาถปริตร หลักระลึกกรรม/ พิจารณาธรรม ปรากฏในธชัคคปริตร โพชฌังคปริตร และชัยปริตร ส่วนหลักการให้อภัยปรากฏ ในอภยปริตร ในการสวด/เจริญพระพุทธรูปมนต์สิบสองตำนาน เป็นการตั้งสัจจะอธิษฐานและเป็นการ แผ่เมตตา พระปริตรจะมีอานุภาพมาก พระอรุณธรรมาจารย์อธิบายว่าพระผู้สวดจะต้องมีจิตใจแน่ว แน่มีสมาธิ อภิชิตจิตตา คือ จิตที่ไม่วอกแวกและมีเมตตาเป็นปุระจาริก คือ ตั้งจิตเป็นเบื้องหน้า สวด เพื่อสงเคราะห์มิได้สวดโดยเห็นแก่ลาภ จึงทำให้พระพุทธรูปมนต์นั้นศักดิ์สิทธิ์ คือตั้งเมตตาจิตเป็น บรรทัดฐาน จะสำเร็จอานุภาพตามพระปริตรที่สวด

3. การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทยในความเข้าใจของคนทั่วไป ตามที่ปรากฏในหนังสือ “สวดมนต์ฉบับหลวง” มีความหมายเป็น 2 นัย คือ นัยแรก เป็นบทสวดสำหรับภิกษุสามเณรเวลาทำวัตรเช้า-เย็น ส่วนนัยที่สอง เป็นบทสวดสำหรับพระมหาเถระใช้เจริญพระพุทธมนต์ในพระราชพิธี แต่แท้ที่จริงแล้วการเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย ยังคงยึดคุณค่าสำคัญ 2 ประการ คือ สวดบทธรรมเพื่อรักษาพระศาสนา และสวดพระปริตรเพื่อคุ้มครองป้องกันอันตรายดังกล่าวแล้วนั้น สามารถกล่าวได้ว่า การสวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนา มีจุดเริ่มมาจากการที่พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ประชุมกันกล่าวธรรมในวันอุโบสถ โดยทรงอนุญาตให้นำเอาสิกขาบทบัญญัติมาสวดเรียกว่า สวดปาติโมกข์ ลักษณะการสวดดังกล่าว เป็นการทบทวนพระบัญญัติหรือตรวจสอบข้อห้ามเพื่อความร่วมมือระวังของภิกษุทั้งหลาย พร้อมกันนี้พระองค์ยังทรงแนะนำวิธีการฟังพระปาฏิโมกข์ว่าให้ฟังให้ดี เอาใจใส่ในการฟัง ทรงอธิบายต่อไปอีกว่าให้มีใจที่แน่วแน่ในการฟังไม่ฟังซ่านไม่ซัดส่าย กล่าวได้ว่าเป็นการฟังที่ดีมีประโยชน์ เป็นจุดเริ่มต้นของลักษณะการฟังเจริญพระพุทธมนต์ นอกจากนี้พระผู้มีพระภาคยังทรงปรารภให้พระภิกษุทั้งหลายควรสวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนาไว้ให้เป็นประโยชน์แก่กุลธมมกคนหมู่มาก เพราะในขณะนั้นมีตัวอย่างความเสื่อมที่เกิดขึ้นในหมู่ของนิครนถ ที่เจ้าลัทธิต่อนิครนถนาฏบุตรสิ้นชีพแล้วสาวกเกิดความแตกแยกกัน จึงได้ตรัสแนะนำให้ร่ายกรองพระธรรมวินัยเพื่อจัดระเบียบคำสอนทั้งโดยอรรถและพยัญชนะให้พรหมจรรย์นี้ตั้งมั่นยังยืนสืบไป

ส่วนการที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้เจริญพระพุทธมนต์เพื่อคุ้มครองป้องกันรักษานั้นแสดงให้เห็นถึงการสั่งสอนทางบวกในเรื่องเมตตา อานาจทางจิตนี้มีความสามารถทำให้แม้แต่ศัตรูที่โหดร้าย ยอมอ่อนน้อมลงได้ ประสิทธิภาพนี้ได้รับการรับรองเป็นอย่างดีในหลายๆ ตอนของพระไตรปิฎกเมตตาเป็นข้อหนึ่งของพรหมวิหาร 4 และพระพุทธองค์ทรงยกย่องคุณค่าของการเจริญเมตตาอยู่เสมอๆ ความจริงเมตตานิสสสูตรกล่าวถึงอานิสงส์ของเมตตาไว้ 11 ประการ หนึ่งในนั้นก็คือ คนผู้เจริญเมตตาจะไม่ถูกทำร้ายให้ได้รับอันตรายจากไฟ ยาพิษและอาวุธ ซึ่งมีความหมายตรงกับขันธสูตรเหมือนกัน ดังมีหลายตัวอย่างภิกษุพ้นอันตรายด้วยอำนาจของเมตตา เช่น คัมภีรพระวินัยปิฎกได้กล่าวถึงอานิสงส์ของเมตตาว่า ช่างนาฬาคีรีตัวดุร้ายที่พระเทวทัตปล่อยมาเพื่อหวังเพื่อให้ทำร้ายพระพุทธเจ้า วิ่งตรงไปยังพระองค์ที่กำลังบิณฑบาตอยู่ทำให้พระสาวกทั้งหลายมีพระอานนทเป็นต้นเกรงพระพุทธองค์จะได้รับอันตราย จึงกราบทูลขอให้พระองค์ทรงหลบไป แต่พระองค์กลับไม่หลบไปโดยให้เหตุผลว่า พระพุทธเจ้าย่อมไม่ปรีนิพพานด้วยการทำร้ายของผู้อื่นพร้อมกับทรงแผ่พระเมตตาไปยังช่างนั้น ด้วยพระเมตตาทำให้ช่างนั้นเชื่องลงอย่างฉับพลัน ในคัมภีรปปัญจสุทนี อรรถกถาสังยุตตนิกาย กล่าวไว้ว่าภิกษุรูปหนึ่งซึ่งกำลังฟังอริยวงศ์สูตรแล้วถูกงูพิษกัด

แม้ท่านจะเกิดความกลัวก็ยังคงฟังต่อไปด้วยใจจดจ่อและศรัทธา พิชแผ่ซ่านไปทั่ว ความเจ็บปวดยิ่งรุนแรงขึ้น ท่านก็ได้ระลึกถึงความบริสุทธิ์อันไม่ต่างพร้อยในศีลของท่าน จากช่วงเวลาที่ได้อุปสมบทมา ความยินดีและอิ่มใจได้เกิดขึ้นภายในตัวท่าน

ส่วนการเจริญพระพุทธมนต์พระปริตร 12 ตำนานเพื่อบำบัดรักษาโรคนั้นได้นำเอาบทสวดการเจริญพระพุทธมนต์มาช่วยบำบัด มีวิธีการสวด ซึ่งพอสรุปได้ 3 แบบ ดังนี้ 1) การเจริญพระพุทธมนต์ด้วยตัวเองเป็นการเหนี่ยวนำตัวเอง จึงเป็นที่มาของคำว่า Prayer Therapy ถือเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เพราะหากคิดที่จะเจริญพระพุทธมนต์ นั้นหมายความว่ากำลังมีความปรารถนาดีต่อตนเอง การเจริญพระพุทธมนต์ถ้าสวดบทสั้น ๆ โดยใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที ขึ้นไป จะทำให้ร่างกายได้หลั่งสารซีโรโทนิน (Serotonin) ซึ่งมีฤทธิ์ช่วยให้ร่างกายผ่อนคลาย แต่หากเจริญพระพุทธมนต์ด้วยบทยาวๆ จะได้รับความผ่อนคลายและความศรัทธา ขณะเจริญพระพุทธมนต์ควรหลับตา สวดให้เกิดเสียงดังเพื่อให้ตัวเองได้ยิน 2) การฟังผู้อื่นเจริญพระพุทธมนต์ เป็นการเหนี่ยวนำโดยคลื่นเสียงจากผู้อื่น เช่น การฟังเสียงพระเจริญพระพุทธมนต์ เสียงผู้นำสวดในศาสนาต่าง ๆ หากผู้สวดมีสมาธิเสียงสวดนั้นจะนุ่ม ห่มทำให้เกิดคลื่นที่ช่วยเยียวยา (Healing) แก่ผู้ฟัง 3) การเจริญพระพุทธมนต์ให้ผู้อื่น ปรากฏการณ์มากมายที่เราเห็นในสังคม เมื่อใครสักคนเจ็บป่วย เรามักเจริญพระพุทธมนต์หรืออธิษฐานขอให้ความเจ็บป่วยของเขาหายไป บางครั้งอยู่ห่างกันคนละซีกโลก เสียงเจริญพระพุทธมนต์เหล่านี้จะมีผลทำให้สุขภาพเขาดีขึ้น เพราะคลื่นเจริญพระพุทธมนต์เป็นคลื่นบวก เกิดจากจิตใจที่ดีงาม ปรารถนาดีต่อผู้ป่วย และเมื่อเราคิดจะส่งสัญญาณนี้ออกไปสู่ที่ไกลๆ มันจะเดินทางไปในรูปแบบของคลื่นไฟฟ้า คลื่นนี้จึงเดินทางไปได้ไกล ๆ บางทีพอกำลังป่วยหนัก แต่ถูกอยู่ต่างประเทศ ก็สามารถรับคลื่นนี้ได้และรู้ว่าไม่มีใครกำลังไม่สบาย ที่เราเรียกว่า ลางสังหรณ์หรือสัมผัสที่หกหรือโทรจิต การที่จะรับรู้ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้รับผู้ส่งด้วย ถ้าคนไหนรับสัญญาณคลื่นแห่งบทเจริญพระพุทธมนต์ได้ก็จะได้ผลเหมือนเราเปิดวิทยุ ถ้าคนฟังปิดหูก็จะไม่ได้ยิน ดังนั้นถ้าต่างฝ่ายต่างเปิดรับคลื่นบวกที่เราส่งไป ผู้ป่วยก็จะได้รับ และทำให้อาการป่วยดีขึ้นได้ จึงไม่ใช่เรื่องของความมหัศจรรย์ แต่เป็นหลักธรรมชาติทั่วไป อาณิสสแห่งการเจริญพระพุทธมนต์ 8 ประการ กล่าวคือ ผู้ที่เจริญพระพุทธมนต์ให้ไว้พระเป็นนิตย์ ย่อมประสบความสุขและสิ่งที่ดีงาม เหล่านี้คือ 1) ได้รับยกย่องบูชาในที่ทุกสถาน 2) มีปฏิภาณญาณไหวพริบดีเยี่ยม 3) มีเพื่อนแท้ทุกเส้นทาง 4) ได้รับความเจริญรุ่งเรืองถึงพร้อมด้วยโภคทรัพย์ 5) มีรูปสวย รูปร่างในทุกภพชาติ 6) เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้พบเห็น 7) เป็นที่รักของเพื่อนฝูงทุกคน 8) มีชื่อเสียงฟุ้งขจรไปทั่วทุกหนแห่ง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์การเจริญพระพุทธมนต์ในสังคมไทยผลจากการศึกษา

1. การเจริญพระพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนา เป็นวิธีการศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่งผ่านวิธีการสาธยาย คือ การท่อง การสวด การทวนให้ขึ้นใจ และนำไปพิจารณาให้เข้าใจองค์แห่งความหมาย และสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง การสวดพระปริตรในความเข้าใจของคนทั่วไปก็คือการเจริญพระพุทธมนต์ แต่ที่ปรากฏในหนังสือเจริญพระพุทธมนต์ฉบับหลวงนั้นมีความหมายเป็น 2 นัย คือ นัยแรก เป็นบทที่ภิกษุสามเณรสวดเวลาทำวัตรเช้า-เย็น มีลักษณะสืบเนื่องจากการรักษาพระศาสนาตั้งแต่สมัยที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน พระพุทธองค์ได้ทรงมอบพระธรรมวินัยหรือซึ่งอยู่ในรูปของพระไตรปิฎกภาษาบาลีในปัจจุบันให้เป็นศาสดาแทนพระองค์ จึงเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์สาวกจะต้องศึกษาเล่าเรียนท่องบ่นสวดหรือสาธยายพระพุทธพจน์เหล่านั้นแล้วนำมาสั่งสอนสืบต่อกันมาจนกระทั่งได้มีการจารึกพระไตรปิฎกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ลังกาในปี พ.ศ.433 เมื่อพระพุทธศาสนาเข้าสู่ลังกา ได้มีความพยายามโดยเฉพาะจากฝ่ายคฤหัสถ์ที่อาราธนาพระสงฆ์ให้เจริญพระพุทธมนต์เพื่ออวยชัยให้พรโดยเลือกเฉพาะบทสวดที่เป็นการให้ศีลให้พรเพิ่มความสวัสดีมงคลแก่ผู้ฟัง จึงเกิดการสวดพระปริตรขึ้นในลังกาสสมัยโบราณ (พระพรหมบัณฑิต, 2542) นัยที่สอง เป็นบทเจริญพระพุทธมนต์หรือพระปริตรในพิธีมหามงคลในราชสำนัก มีความสอดคล้องต้องตามโบราณราชประเพณีที่ให้มีการสวดพระปริตรมอญในราชสำนักมาช้านาน ยิ่งไปกว่านั้นยังถือว่าเป็นการสนองพระดำริของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในพิธีสืบดวงพระบรมราชสมภพของสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งพิธีเจริญวคคหายุสมธัมมกิติ พิธีสวดมหาราชปริตรมอญกิติ เกี่ยวข้องกับการสวดพระปริตรทั้งสิ้น

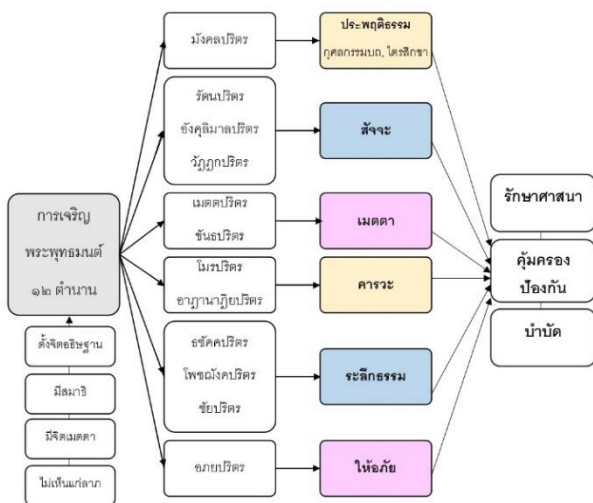
2. บทเจริญพระพุทธมนต์พระปริตรสิบสองตำนานนั้น มีทั้งบทที่ยาวและสั้น มีตำนานและความเป็นมาแตกต่างกัน แต่พิจารณาอย่างลึกซึ้งลงในรายละเอียดแต่ละบท พบว่า หลักธรรมที่ปรากฏในบทสวดพระปริตรมีหลายหลักธรรมด้วยกัน สามารถจัดเป็นกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม ได้ ดังนี้ กลุ่มแรก 1) มังคลปริตร ปรากฏหลักมงคล 38 ประการ ย่อเป็น 2 คือ กุศลกรรมบถ 10 และไตรสิกขา แต่ยังสามารถย่อให้เหลือเพียงข้อเดียวคือ การประพฤติธรรม กลุ่มที่ 2) รัตนปริตร อังคุลิมาลปริตร วัฏฏกปริตร แสดงถึงคุณธรรมข้อสัจจะ เด่นชัดที่สุด กลุ่มที่ 3) เมตตะปริตร และขันธปริตร แสดงถึงคุณธรรมข้อเมตตา กลุ่มที่ 4) โมรปริตร และอาฏานาฏิยปริตร แสดงถึงคุณธรรมข้อการวะ กลุ่มที่ 5) ธชัคคปริตร โพชฌงค์ปริตร และชัยปริตร แสดงถึงคุณธรรมข้อระลึกกรรมหรือตริกรรม และกลุ่มที่ 7) สุตท้าย ได้แก่อภัยปริตร แสดงถึง ความไม่มีเวร ไม่มีภัย และหมายรวมถึงการให้อภัยด้วย

หลักธรรม หรือ คุณธรรมทั้ง 6 จากพระปริตรทั้ง 6 กลุ่ม ประกอบด้วยคุณธรรมตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ไปถึงคุณธรรมขั้นสูง สามารถศึกษาเพิ่มเติมในพระไตรปิฎกและอรรถกถาเพื่อทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็เป็นหัวข้อธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน รวมถึงในการเจริญ วิปัสสนากรรมฐานได้เป็นอย่างดี

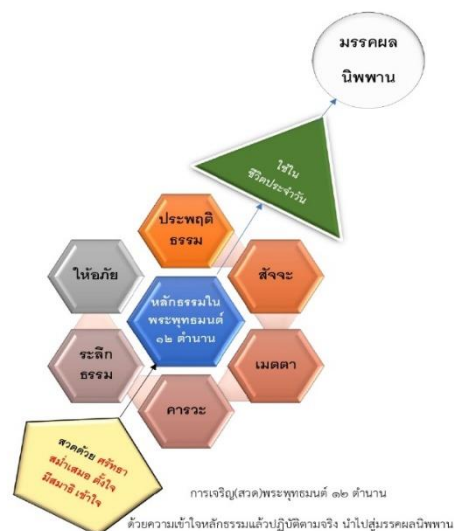
3. การสวดมนต์หรือการเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์สืบสองตำนานในสังคมไทยนั้น ได้มี วิวัฒนาการมาโดยตลอด ในส่วนบรรพชิตหรือพระสงฆ์นั้น พบว่า มีการเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์ สืบสอง ตำนานเป็นปกติ ทั้งในการทำวัตรเช้าเย็นในวัด ทั้งในพระราชพิธีในพระราชสำนักและการทำบุญ มงคลในบ้านเรือนประชาชน ในปัจจุบันพบว่า มีฆราวาสที่รวมกลุ่มเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์ตามวัดหรือ สถานธรรมต่างๆ สามารถเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์พระปริตร 12 ตำนานได้ อย่างไรก็ตาม การเจริญพระ พุทธรูปสวดมนต์สืบสองตำนานในปัจจุบันมีความมุ่งหมายที่เป็นทางการ 3 ประการ คือ 1) การเจริญพระ พุทธรูปสวดมนต์เพื่อรักษาพระศาสนา 2) การเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์เพื่อความคุ้มครองป้องกันภัย 3) การ เจริญพระพุทธรูปสวดมนต์เพื่อบำบัติรักษา มี 3 รูปแบบ คือ 1) การเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์ด้วยตัวเองเป็นการ เหนี่ยวนำตัวเอง 2) การฟังผู้อื่นเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์ เป็นการทำให้เกิดคลื่นที่ช่วยเยียวยา (Healing) ผู้ฟัง 3) การเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์ให้ผู้อื่น ทำให้สุขภาพเขาดีขึ้น เพราะคลื่นเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์เป็น คลื่นบวก และทำให้อาการป่วยดีขึ้นได้ จึงไม่ใช่เรื่องของความมหัศจรรย์ แต่เป็นหลักธรรมชาติทั่วไป อาณิสสแห่งการเจริญพระพุทธรูปสวดมนต์ 8 ประการ กล่าวคือ ผู้ที่เจริญพระพุทธรูปสวดมนต์ให้พระเป็นนิตย ยอมประสบความสำเร็จและสิ่งที่ดั่งาม เหล่านี้คือ 1) ได้รับยกย่องบูชาในที่ทุกสถาน 2) มีปฏิภาณญาณ ไหวพริบดีเยี่ยม 3) มีเพื่อนแท้ทุกเส้นทาง 4) ได้รับความเจริญรุ่งเรืองถึงพร้อมด้วยโภคทรัพย์ 5) มี รูปสวย รูปร่างงามในทุกภพชาติ 6) เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้พบเห็น 7) เป็นที่รักของเพื่อนฝูงทุกคน 8) มีชื่อเสียงฟุ้งขจรไปทั่วทุกหนแห่ง

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้เป็น 2 ภาพ ทั้งองค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์เนื้อหาเดิม

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานด้วยศรัทธา สม่ำเสมอ ตั้งใจ มีสมาธิ และเข้าใจ ความหมาย สามารถนำหลักธรรมทั้ง 6 กลุ่ม คือ ประพตติธรรม สังจะ เมตตา คารวะ ระลึกธรรม และให้อภัย ไปใช้ประยุกต์ในชีวิตประจำวัน และในการเจริญพระกรรมฐาน ย่อมนำไปสู่มรรคผล นิพพานในที่สุดได้

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งควรกำหนดนโยบายในการศึกษาและเผยแผ่บท พระพุทธมนต์ที่ใช้ในสังคมไทย รวมทั้งบทสิบสองตำนาน เป็นหลักสูตรให้บัณฑิตได้ศึกษาและเข้าใจ ความหมายตามความเป็นจริง

2. คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐที่มี หน้าที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา ควรทำเอกสาร สื่อออนไลน์ เกี่ยวกับความหมายของการสวด หรือการเจริญพระปริตรเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบ และมีความเห็นร่วมกันในการปฏิบัติเป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลักดันการนำงานศึกษาและงานวิจัยจากสถาบันการศึกษาไปใช้ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนจัดการเรียนการสอนในผู้ปฏิบัติงานของส่วนงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ วัดหรือสำนักที่มีพระบวชใหม่ และมีสามเณรที่บวชอยู่ประจำ ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและควรรู้ชัดแจ้งในฐานะที่เป็นศาสนทายาทซึ่งเป็นผู้รักษาสืบทอดมรดกธรรมและมีหน้าที่ในการดูแลโดยตรง เพื่อเผยแพร่ความหมายและหลักธรรมที่แท้จริงในพระพุทธรูปและสิ่งของต่าง ๆ รวมถึงพระพุทธรูปอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลจริง

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). *พระสูตรปิฎก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทพพร มังธานี. (2556). *วัฒนธรรมการเจริญพระพุทธมนต์และพระปริตรในวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสียงเชียงใหม่เพื่อพุทธศาสนา จำกัด.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2548). *อานุภาพพระปริตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์ จำกัด.
- พระพรหมบัณฑิต. (2542). *อานุภาพพระปริตร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท.จำกัด.